

KAPITEL 10

Ungas syn på utbildning

Studier är något som allt fler ägnar allt längre tid åt, inte enbart i ungdomsgruppen. Detta är troligen en av orsakerna till att *bli färdig med sin utbildning* inte längre ses som en viktig övergång till vuxenblivande och framförallt inte i ungdomsgruppen (se kapitel 2, *Att bli vuxen tar tid*).

Många studerar länge

Mellan 19 och 80 procent i ungdomsurvalet studerar på heltid. Till detta kommer ytterligare 12 procent som studerar parallellt med en annan sysselsättning, främst arbete (tabell 10.1). Vilken typ av utbildning detta är framkommer dock inte i undersökningen.

Sju av tio unga planerar en högre utbildning, det vill säga minst tre år på en högskola eller ett universitet. I undersökningar där man frågar unga vad de vill arbeta med senare i livet svarar majoriteten yrken som kräver universitetsutbildningar (se till exempel Ungdomsbarometern 2004).

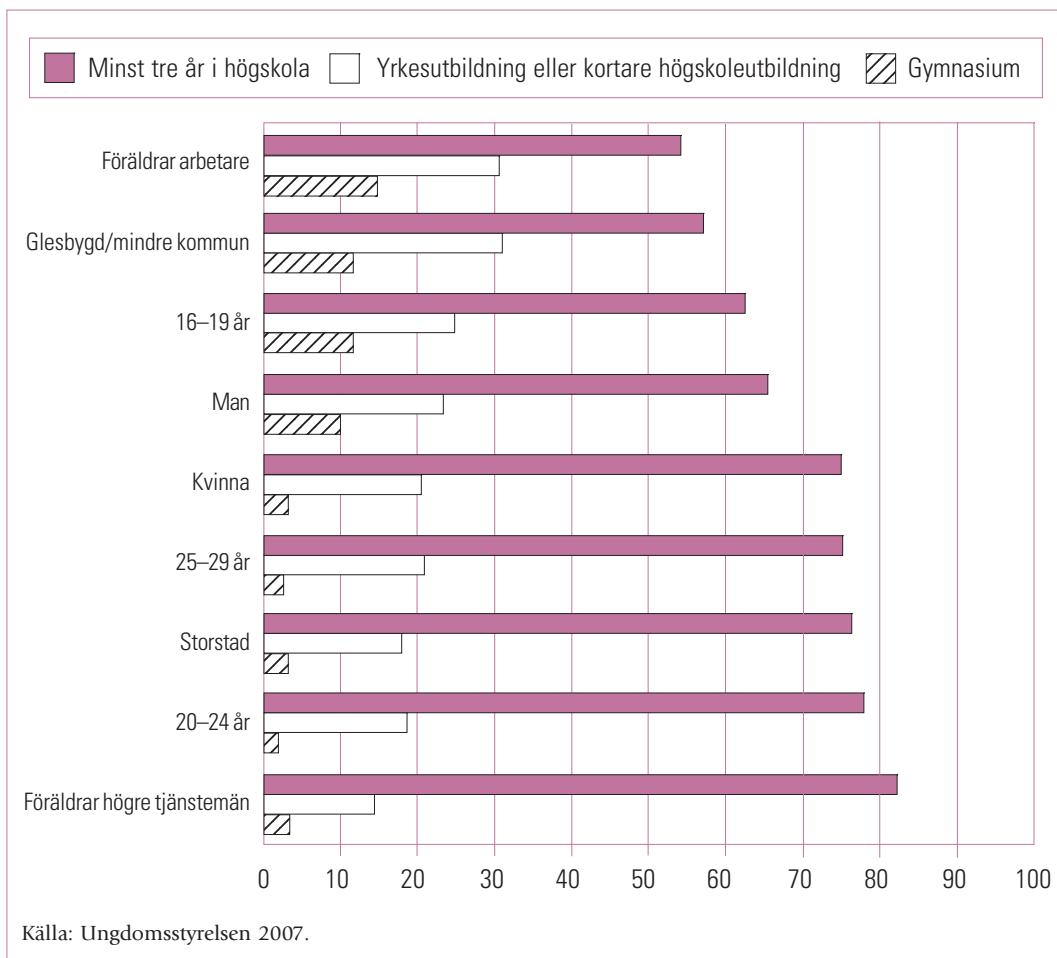
Det finns dock fortfarande skillnader mellan olika grupper och precis som tidigare har föräldrarnas utbildningsnivå till synes störst påverkan på ungas egna planer (i figur 10.1 representerat av föräldrarnas yrke där arbetare sällan har mer än gymnasieutbildning och i stort sett samtliga högre tjänstemän har en universitetsexamen). Men oavsett grupp, kön eller bostadsort svarar mer än 50 procent att de planerar en minst treårig högskoleutbildning.

Till skillnad från 2003 års rapport så finner vi ingen signifikant skillnad mellan utrikes födda och svenskföddas planerade högsta utbildning 2007. Tidigare har en högre andel bland utrikes födda än svenskfödda haft en högskoleutbildning som mål. Nu har intresset bland svenskfödda ökat till samma nivå som för utrikes födda, det vill säga att 70 procent planerar en minst treårig högskoleutbildning.

Tabell 10.1 Andel som studerar i olika åldersgrupper, 16–74 år, 2007. Procent

	16–19 år	20–24 år	25–29 år	35–54 år	55–74 år	Total 16–74 år
Yrkesförberedande utbildning på gymnasiet	28	<1	<1	0	0	7
Studieförberedande utbildning på gymnasiet	47	1	0	0	0	11
Eftergymnasial utbildning	<1	31	1	<1	0	1
Universitets-/högskolestudier	3	31	15	2	0	13
Studerar svenska för invandrare	<1	<1	1	<1		<1
Går på Komvux	1	4	2	<1	0	2
Går på folkhögskola	1	1	<1	0	0	1
Annan utbildning på dagtid	1	1	1	<1	1	1
Total	80	41	19	4	1	35
Utbildning utöver annan huvudsaklig sysselsättning	9	13	11	iu	iu	12

Källa: Ungdomsstyrelsen 2007.
Kommentar: iu=Ingen uppgift.

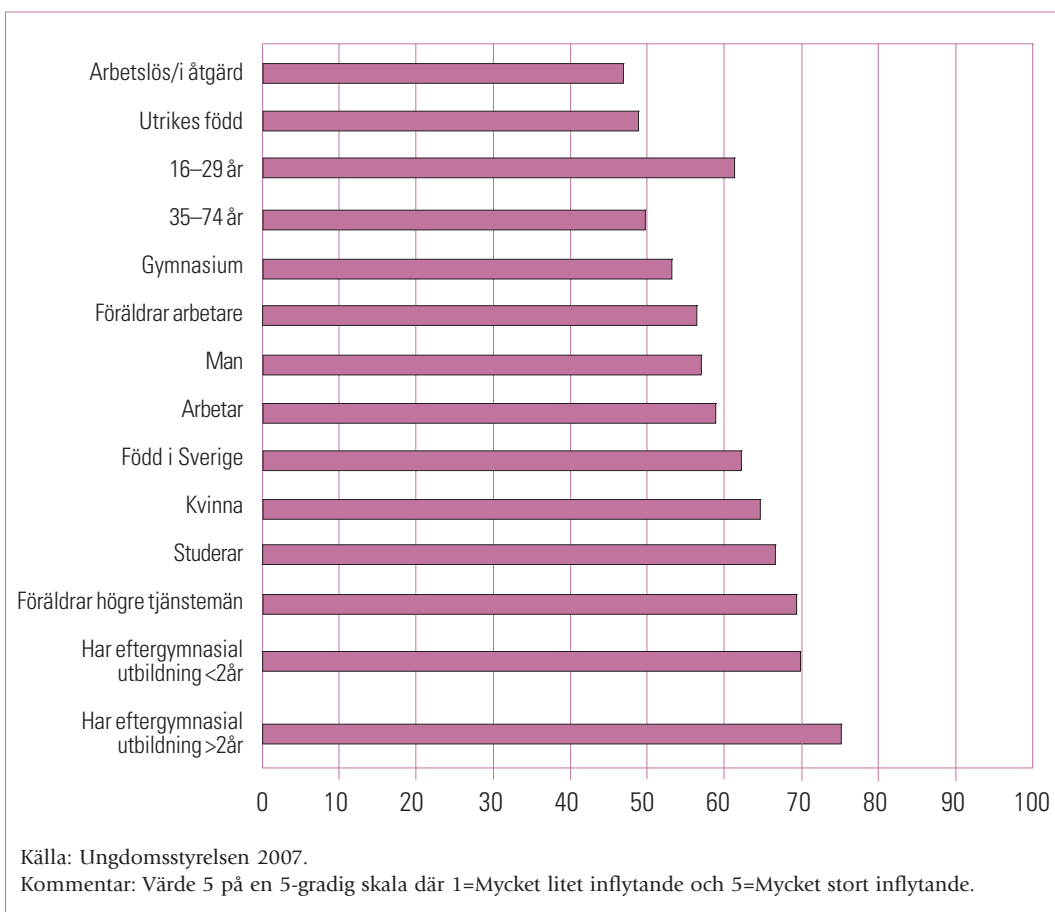
Figur 10.1 Planerad högsta utbildning hos olika grupper av unga, 16–29 år, 2007. Procent.

Möjlighet att påverka

Men hur stora möjligheter anser de som svarat att de har haft att påverka sina utbildningsval? Det är kanske inte så märkligt att yngre anser sig ha större inflytande över sitt val av utbildning än vad äldre anser. Särskilt med tanke på hur många fler som studerar idag jämfört med tidigare samt att både antalet utbildningsplatser och andelen studenter har ökat. Det är 60 pro-

cent i ungdomsurvalet och 50 procent i det äldre urvalet som anser att de har haft stort inflytande över sina utbildningsval. Minst inflytande tycker unga som är arbetslösa att de har haft över valet av utbildning och störst inflytande anser unga med en längre eftergymnasial utbildning att de har haft.

Även om det inte fanns några skillnader i planerad högsta utbildning mellan svenskfödda

Figur 10.2 Andel som instämmer i att de har haft mycket stort inflytande över valet av sin utbildning. 16–29 år, 2007. Procent.

och utrikes födda så finns det en skillnad på ungefär 15 procent i hur stort inflytande man anser att man har haft över sitt val av utbildning. I ett flertal forskarrapporter drar man slutsatsen att unga som är utrikes födda har ett större tryck hemifrån på att skaffa sig en längre utbildning än vad unga som är födda i Sverige har. Framförallt gäller detta unga med föräldrar som har en kortare utbildning (Knocke & Hertzberg 2000).

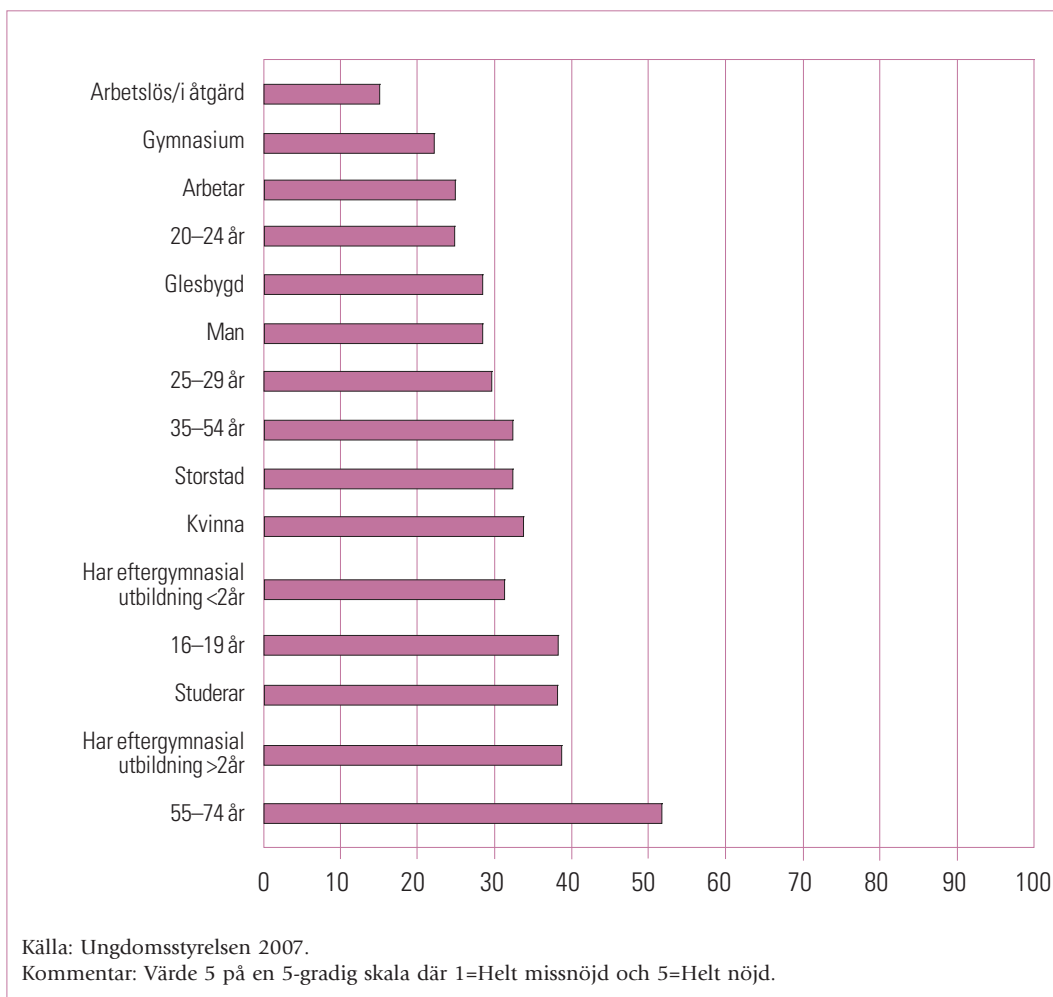
Unga som är barn till arbetare anser att de har haft mindre inflytande över valet av utbildning än unga som är barn till tjänstemän. Frågan om inflytande över val av utbildning visar annars ett signifikant samband med ålder, om än inte särskilt starkt, ju äldre svarspersonen är, desto mindre inflytande anser man att man har haft (figur 10.2).

Nöjd med sin utbildning

Ett liknande mönster uppstår när man svarar på om man är nöjd med sin utbildning. En lägre andel arbetslösa är nöjda med sin utbildning och störst andel nöjda bland unga finns bland de unga som har en längre eftergymnasial utbildning. Tre av fyra unga som studerar är också

nöjda, däremot är en mindre andel unga som arbetar nöjda även här. Störst andel nöjda finns i åldersgruppen 55–74 år (figur 10.3).

Samvariationen mellan hur pass stort inflytande man har haft respektive om man är nöjd med sin utbildning eller inte är också anmärkningsvärd (tabell 10.2). I tabellen framkommer

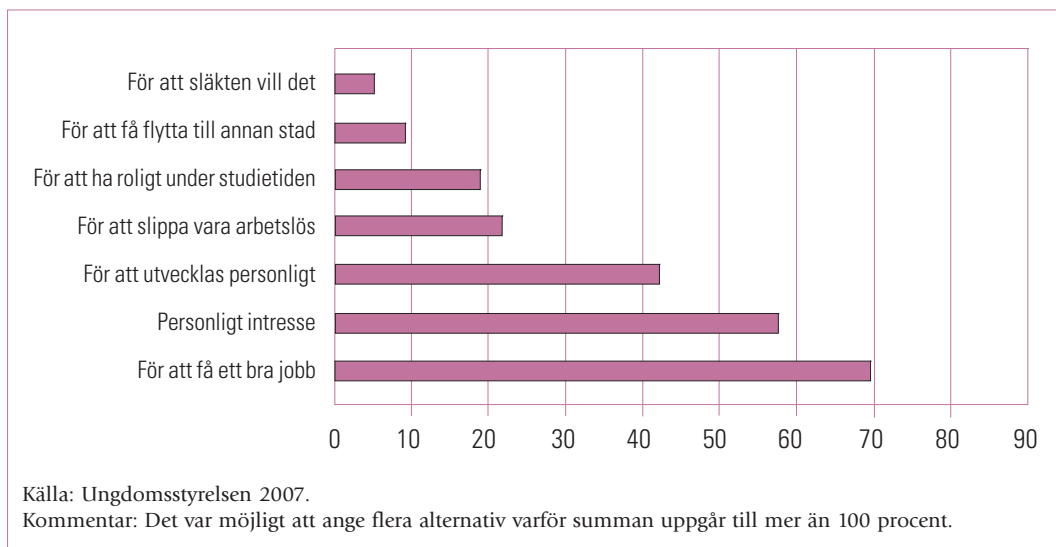
Figur 10.3 Andel som är helt nöjda med sin utbildning, 16–29 år om ej annat anges, 2007. Procent.

Tabell 10.2 Andel som svarar litet respektive stort inflytande på val av utbildning och om de är nöjda eller inte nöjda med sin utbildning, 16–29 år, 2007. Procent

		Inte nöjd	Nöjd
UTBILDNINGSNIVÅ			
	Grundskola/gymnasium	Litet inflytande 50	17
		Stort inflytande 14	61
	Eftergymnasial/högskola	Litet inflytande 25	43
	Stort inflytande 5	77	
SYSSELSÄTTNING			
	Studenter	Litet inflytande 24	49
		Stort inflytande 5	80
	Arbetar	Litet inflytande 43	14
		Stort inflytande 15	59
	Arbetslös/i åtgärd	Litet inflytande 89	11
Stort inflytande 19		46	
TOTALT 16–29 ÅR	Litet inflytande 44	25	
	Stort inflytande 11	69	

Källa: Ungdomsstyrelsen 2007.

Kommentar: Värde 1 och 2 samt 4 och 5 på en 5-gradig skala där 1=Mycket litet inflytande/Helt missnöjd och 5=Mycket stort inflytande/Helt nöjd.

Källa: Ungdomsstyrelsen 2007.

Kommentar: Det var möjligt att ange flera alternativ varför summan uppgår till mer än 100 procent.

Figur 10.4 Varför studerar du/vill du studera vidare? 16–29 år, 2007. Procent.

även skillnader mellan unga med en kortare och med en längre utbildning, men även mellan unga som studerar, arbetar eller är arbetslösa.

Anledning till högre studier

Varför planerar merparten av 16–29-åringarna i Sverige längre utbildningar? Inte oväntat svarar majoriteten att det är för att få ett bra jobb och för att få ägna sig åt något de är intresserade av (figur 10.4). Därefter kommer alternativet för att utvecklas personligt. Att studera för att slippa vara arbetslös gör eller kan drygt 20 procent tänka sig att göra. Svartalernativet för att ha roligt under studietiden angav 17 procent, för att få flytta eller för att släkten vill det angav under 10 procent.

Personligt intresse och för att få ett bra jobb fick alltså flest svar, ofta har de som svarat uppgett båda då man fick markera flera alternativ.

Det finns inga skillnader mellan unga utrikes födda och unga födda i Sverige förutom på svartalernativet för att få ett bra jobb som en större andel unga som är födda utrikes betonar. Något större andelar unga kvinnor än unga män betonar personlig utveckling, personligt intresse och för att få ett bra jobb – men skillnaderna är inte stora.

Sju av tio uppger alltså att de planerar att ha en minst treårig högskoleutbildning när de är 35 år. Och den huvudsakliga orsaken till detta är för att få ett bra arbete.